

B

Katri Takala, Arja Oikarinen, Anne Määttä, Heli Itkonen,
Eija Heikkinen, Tuula Rajander, Airi Meriläinen, Rauni
Leinonen ja Eero Soininen

Tekemällä oppien kohti osaamista - Kajaanin ammattikorkeakoulun pedagoginen toimintatapa

Kajaanin ammattikorkeakoulu

University of Applied Sciences

*Katri Takala, Arja Oikarinen, Anne Määttä, Heli Itkonen, Eija
Heikkinen, Tuula Rajander, Airi Meriläinen,
Rauni Leinonen ja Eero Soininen*

Tekemällä oppien kohti osaamista

- Kajaanin ammattikorkeakoulun pedagoginen toimintatapa

Kajaanin ammattikorkeakoulun julkaisusarja B

Raportteja ja selvityksiä 23

Kajaanin ammattikorkeakoulu Oy

Yhteystiedot:

Kajaanin ammattikorkeakoulu

PL 52

87101 KAJAANI

Puh. (08) 618 991

www.kamk.fi

ISBN 978-952-9853-55-7

ISSN 1458-915X

Kajaani 2014

Sisällysluettelo

1	JOHDANTO	1
2	PEDAGOGISEN TOIMINTATAVAN LÄHTÖKOHDAT	2
2.1	Kajaanin ammattikorkeakoulun strategia ja osaamisalueet	2
2.2	Toimintaa ohjaavat strategiat ja toimenpideohjelmat	4
2.3	Tulevaisuuden osaamisen tuottaja	5
3	OSAAMISEN KEHITTYMINEN TEKEVÄSSÄ KAMK:SSA	7
3.1	Oppimiskäsitys.....	7
3.2	Opetusmenetelmät ja oppimisympäristöt	8
3.3	Osaamisperustainen opetussuunnitelma	12
3.4	Osaamisen ja oppimisen arviointi	16
3.5	Oppiminen Ylempi amk -tutkinnoissa	20
	Lähteet	22
	Liite 1: Opetussuunnitelman kuvaus.....	24
	Liite 2: Meta-tason arviointikriteerit KAMK:ssa.....	25

1 JOHDANTO

Kajaanin ammattikorkeakoulun (KAMK) pedagoginen toimintatapa tukee KAMK'20-strategiaa olla Suomen tekevin korkeakoulu. **Pedagoginen toimintatapa yhtenäistää käsitystämme oppimisesta ja opetuksesta opettajille, opiskelijoille ja muulle henkilökunnalle sekä sidosryhmille.** Näin toimintamme laadun tasaisuus mahdollistuu ja meiltä valmistuvat opiskelijat ovat omaksuneet ne työelämävalmiudet, joita tämän päivän työelämässä tarvitaan. **Pedagoginen toimintatapa pohjautuu KAMK'20-strategiaan ja alueemme strategioihin, tämänhetkiseen käsitykseen ammattikorkeakoulupedagogiikasta ja osaamisen kehittymisestä ammattikorkeakouluissa sekä työelämässä tarvittaviin tietoihin, taitoihin ja asenteisiin.**

Pedagogisen toimintatavan on laatinut KAMK'20-strategian jalkauttamiseen liittyvä koulutustoiminnan kehittämisen työryhmä, jossa on ollut korkeakoulumme eri osaamisalueiden ja yksiköiden edustajia. Pedagogista toimintatapaa on kommentoinut koko opetushenkilöstö. Jatkossa sitä tarkastellaan vuosittain koulutustoiminnan kehittämisen työryhmässä.

2 PEDAGOGISEN TOIMINTATAVAN LÄHTÖKOHDAT

2.1 Kajaanin ammattikorkeakoulun strategia ja osaamisalueet

Kajaanin ammattikorkeakoulun strategia (KAMK'20-strategia) pohjautuu Kainuun alueellisiin strategioihin. Se toteuttaa valtakunnallisia korkeakoulupoliittisia linjauksia sekä edistää KAMK:n asemaa ja vaikuttavuutta osana suomalaista korkeakoulujärjestelmää. Strategian avulla pyritään vahvistamaan myös aluevaikuttavuutta. Visio ”Suomen tekevin korkeakoulu” ohjaa toimintaa kaikilla tasoilla. Henkilökunnalta edellytetään asiantuntijuutta opetus-, tutkimus- ja kehitys (T&K)- ja aluekehitystehtävissä.

Tulevaisuudessa henkilöstöltä edellytetään ohjaus-, tulkitsemis-, arviointi- ja kehittämisosaamista. Ohjausosaamisella tarkoitetaan sitä, että opetussuunnitelman rakenteet tunnistetaan johtamisessa ja henkilöstöä organisoidaan opetussuunnitelman edellyttämien osaamisten perusteella. Tulkitsemisosaaminen edellyttää organisaation tavoitteiden ja toimintatapojen konkretisointia henkilöstön omassa toiminnassa. Arviointiosaaminen näyttäytyy kehittävän arvioinnin menettelytapojen hyödyntämisessä; kerätään palautetta, sitä hyödynnetään ja toimintaa muutetaan tarvittaessa. Kehittämisosaamisessa henkilöstön tutkiva ja kehittävä työote tuo esiin uudenlaisia tapoja toimia.

Kajaanin ammattikorkeakoulu on ollut 1.1.2014 alkaen osakeyhtiö. Toiminnallisen organisaation muodostavat [viisi osaamisaluetta](#) sekä [Yhteiset palvelut -yksikkö](#). Lisäksi organisaatioon kuuluvat Kajaanin korkeakoulukonsortion [Aikuis- ja täydennyskoulutuksen palveluyksikkö AIKOPA](#) sekä mittaus- ja tietojärjestelmiin erikoistunut [tutkimus- ja koulutuskeskus CEMIS](#).

Osaamisalueista **Kone- ja kaivostekniikka** on uusin ja vahvasti kehittyvä toiminta- ja osaamisalue (sisältäen myös rakennustekniikan koulutuksen). **Tietojärjestelmät**-osaamisalue integroi tietojenkäsittelyn ja tietotekniikan osaamisen osaksi alueellisesti ja valtakunnallisesti merkittävää mittaus- ja tietojärjestelmien tutkimus- ja koulutuskeskusta CEMIS:tä.

Liiketoiminta ja innovaatiot -osaamisalue vastaa liiketalouden koulutuksesta ja edistää muiden osaamisalueiden liiketoimintaosaamisen ja -edellytysten kasvamista sekä mahdollistaa tarkoituksenmukaisen hanke- ja yritystoiminnan kehittymisen. Samalla liiketoiminta ja innovaatiot -osaamisalue vastaa Opiskelijat kehittämistoiminnassa -toimintamallin kehittämisestä. Aikuis- ja täyden-

nyskoulutuspalvelut AIKOPAn muodostavat Oulun yliopiston Kajaanin yliopistokeskuksen ja Kajaanin ammattikorkeakoulun täydennyskoulutusyksiköt. AIKOPA tarjoaa työelämän tarpeita vastaavia korkeakoulutasoisia täydennyskoulutus-, asiantuntija- ja kehityspalveluja Kainuun, Pohjois-Suomen ja Ylä-Savon alueelle sekä myös valtakunnallisesti ja kansainvälisesti.

Aktiviteettimatkailun osaamisalueella tarkoitetaan valtakunnallisesti ainutlaatuista liikunnan ja matkailun yhdistävää toiminnallista kokonaisuutta. **Sairaalan- ja terveydenhoito**-osaamisalue on vahvasti alueellinen toiminto, joka tukee alueen sosiaali- ja terveysalan sekä yritystoiminnan kehittymistä. Terveysliikunta yhdistää sairaalan- ja terveydenhoito- sekä aktiviteettimatkailu-osaamisalueet toisiinsa. Kehittämiskohteiden (strateginen johtaminen, koulutustoiminta, opiskelijat kehittämistoiminnassa, T&K-toiminta ja yhteiset toimintamallit ja ympäristöt) osalta on käytössä matriisimainen vastuutus, jossa ei ole erillistä johtoa (kuvio 1).

Kuvio 1. Kajaanin ammattikorkeakoulun osaamisalueiden ja kehittämiskohteiden matriisi.

Kajaanin ammattikorkeakoulun painoalat ovat aktiviteettimatkailu, pelit ja ajoneuvojen tietojärjestelmät (kuvio 2). Kaivannaisala on nouseva ala, jota kehitetään Pohjois-Suomen korkeakoulujen yhteistyöverkostossa. Painalojen kautta haetaan kansainvälisen tason osaamista, näkyvyyttä ja vaikuttavuutta.

Kuvio 2. Kajaanin ammattikorkeakoulun osaamisalueet

KAMK'20-strategia ja toiminnan uudelleen organisoituminen edellyttävät henkilöstöltä uudenlaista asiantuntijuutta ja tapaa tehdä työtä organisaation sisällä monialaisesti. Tarvitaan myös yhteistyötä muiden koulutusorganisaatioiden, alueen yritysten, muun työelämän sekä kansainvälisten kumppaneiden kanssa.

2.2 Toimintaa ohjaavat strategiat ja toimenpideohjelmat

Toiminnan suunnittelua ohjaavat opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa sovitut tavoitteet sekä toimenpideohjelma (neljälle vuodelle), kehittämiskohteiden ja yksiköiden toimintasuunnitelmat (1–2 vuoden suunnitelmat).

KAMK'20-strategian taustalla vaikuttavat Kainuun maakunta-kuntaohjelma 2009–2014 ja toteuttamissuunnitelma 2013–2014, Kajaanin elinkeinostrategia 2013–2015 ja toimenpideohjelma sekä Kainuun korkeakoulustrategia.

Kainuun maakuntaohjelman visiona on määritelty seuraavasti: "Kainuu on hyvinvointia ja elämisen laatua, jotka tehdään osaamisella, yrittämisellä ja yhteistyöllä." Kainuun luontaisten vahvuuksien ja tulevaisuuden odotusten perusteella maakuntaohjelmassa on kolme elinkeinojen kehittämisen kärkialaa: ICT ja elektroniikka, matkailu ja luonnonvarat. Kehittämistä kohdennetaan erityisesti näiden alojen kasvuyrityksiin vahvistamalla niiden koulutusta sekä tutkimus-, kehittämis- ja palvelutoimintaa ja toimintaympäristöä.

Kaikille toimialoille on tunnistettu yhteiset kehittämistarpeet: liiketoimintaosaaminen, markkinointi- ja myyntiosaaminen, kansainvälistyminen, tuotteistaminen ja kaupallistaminen, verkostot, konsortiot ja niiden johtaminen,

osaavan henkilöstön saannin turvaaminen, uudet teknologiat, tutkimus ja kehittäminen, EU-rahoitus ja sen hyödyntäminen, viestintä, positiiviset signaalit, riskienhallinta ja yrittäjäpolven vaihdokset. Maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelmassa 2013–2014 kuvataan käytännön toteutuksen painopisteet ja toimintalinjat, jotka ovat 1) osaaminen ja koulutus 2) elinkeinot, yrittäjyys ja työllisyys 3) maaseutu 4) hyvinvointi ja 5) toimintaympäristö.

Kajaanin elinkeinostrategian yleinen tavoite on tukea verotulokasvua luomalla edellytyksiä yritysten kannattavalle liiketoiminnalle. Toimenpideohjelmassa kehittämiskohteina ovat asenteen ja ilmapiirin parantaminen, vetovoiman ja kilpailukyvyn ylläpitäminen, osaamisen säilyttäminen ja kehittäminen sekä yritystoiminnan kehittäminen. KAMK:lle on vastuutettu rajattoman koulutuksen mallin luominen KAO–KAMK-yhteistyössä, yrityslähtöinen aluekehitys, korkeakoulutasoisen tutkimuksen ja T&K:n ylläpitäminen ja kehittäminen yhteistyössä Oulun yliopiston/CEMIS kanssa. Samoin innovaatiotoiminnan fokusointi valituille kärkialoille (mittaustekniikka-kaivannaisala, matkailu, data-centerit, pilvipalvelut ja pelit-simulaatiot) sekä verkostoitumisen ja yhteenliittymien edistäminen myös kansainvälisessä yhteistyössä on ammattikorkeakoulun vastuulla.

Kainuun korkeakoulustrategia perustuu Kainuun kehittämistarpeisiin. Strategian avulla edistetään korkeakoulujen (Oulun yliopisto, Lapin yliopisto, Itä-Suomen yliopisto, KAMK, CEMIS, AIKOPA,) välistä yhteistyötä Kainuussa. Yhteistyötä luodaan erityisesti hyvinvointialalle (ravitseminen, terveys ja liikunta), mittaus- ja tietojärjestelmiin (pelit ja simulaatiot) sekä kaivannaisalalle.

2.3 Tulevaisuuden osaamisen tuottaja

Elinkeinoelämän keskusliiton tuottaman Oivallus-loppuraportin mukaan tulevaisuuden työtehtävät ovat kolmentyyppisiä: työn tavoitteet ja menetelmät ovat pysyviä ja ennakoitavia; työn tavoite on määritelty, mutta keinot tavoitteen saavuttamiseksi ovat avoimia tai työn tavoite ja menetelmät ovat avoimia ja ymmärrys lopputuloksesta syntyy työtehtävän aikana. Työn arvioidaan tulevaisuudessa olevan yhä enemmän nuotitonta (vähemmän rutiineja), jolloin päämäärä tiedetään, mutta yhteistyössä ja luovasti suunnitellaan menetelmiä tavoitteen saavuttamiseksi. Osaaminen rakentuu suhteessa muihin, ja tiimityöskentely toimii tekemisen perustana. Hyvä tiimi sopii keskinäisestä työnjaosta.

Pedagoginen toimintatapa edellyttää opiskelijoilta ja henkilökunnalta tiedollisen osaamisen lisäksi taitoja ja hyvää, yrittäjämäistä asennetta. Yksin tekemisestä siirrytään yhä enemmän yhdessä tekemiseen. On arvokasta solmia kontakteja monikulttuurisissa verkostoissa, keskustella, ymmärtää toisten näkökulmia ja kuunnella. Oppiminen on projektimaista, ilmiöiden ja ongelmien kautta tietoihin tarttuvaa sekä ryhmissä tekemistä painottavaa. Uudenlaisten opetusmenetelmien käyttöönotto ei edellytä aina kalliita teknologisia hankintoja, vaan voidaan hyödyntää myös olemassa olevia välineitä. Opettajan rooli muuttuu yhä enemmän ohjaavaan suuntaan. Opiskelu ja työ linkittyvät yhä kiinteämmin yhteen, ja hankitun osaamisen tunnustamista tehdään koulutuksen aikana joustavasti sovitulla periaatteilla.

Kajaanin ammattikorkeakoulun toiminta pohjautuu Kamk'20-strategiaan, alueen strategioihin sekä toimenpideohjelmiin. Lisäksi profiloitumme painoalojen ja osaamisalueiden kautta.

3 OSAAMISEN KEHITTYMINEN TEKEVÄSSÄ KAMK:SSA

3.1 Oppimiskäsitys

Oppimiskäsityksemme on **sosiokonstruktivismi**. Opiskelija oppii **lisäksi teoreettisesti oman alansa perustietoa sekä perehtyy myös itsenäisesti tutkituun tietoon**. Sosiokonstruktivismin mukaan tieto rakentuu, kun yksilöt osallistuvat yhteisiin ongelmiin ja tehtäviin ja keskustelevat niistä. Opiskelijan oma aktiivinen toiminta ja merkityksen rakentamisprosessi toimivat pohjana oppimiselle. Opiskelija ottaa vastuuta oppimisestaan ja pyrkii aktiivisesti saavuttamaan tavoitteena olevan osaamisen. Tämä korostuu taitojen harjoittamisen sekä opitun teorian tiedon soveltamisen vaiheessa. Tällöin opettajat käyttävät innovatiivista otetta ja kokeilevat uusia opetusmenetelmiä. He luovat sellaisen oppimisympäristön, jossa opiskelijat pääsevät toimimaan yhteistyössä ja etsimään ratkaisuja.

Opetus, T&K-toiminta ja työelämäyhteistyö muodostavat ehjän, vuorovaikutteisen kokonaisuuden, jonka avulla vastataan ammattikorkeakouluun kohdistuviin uusiin odotuksiin. Ammatillisuus edellyttää hiljaisen tiedon käsitteellistämistä ja sen muokkaamista vuorovaikutuksessa opiskelijan, opettajan ja työelämän välillä.

Monipuolisten oppimisympäristöjen kautta oppijat saatetaan kohtaamaan uusia tilanteita, joissa on mahdollisuus uusille oivalluksille dialogiin perustuvassa prosessissa. Tällöin oppimis- ja opetusmenetelmiä sovelletaan siten, että niitä käytetään luovasti työelämälähtöistä näkökulmaa painottaen.

Opettajan tulee yhä vahvemmin olla kaikilla koulutusasteilla ennen muuta oppimisen asiantuntija ja oppimisen ohjaaja, ei niinkään opetettavan tietosällön haltija ja välittäjä. Opettaminen on yhä enemmän tiimityötä, jolloin se toimii erinomaisena esimerkkinä yhdessä tekemisestä. Esimerkkinä toimiminen tuo parhaiten esiin myös yhdessä tekemisen tärkeyden ja välttämättömyyden.

Yhdessä tekemisen kulttuurin sisäistäminen edellyttää kahta asiaa. Sitä, että opiskelijat tekevät yhdessä ja että he näkevät yhdessä tekemisen olevan ammattikorkeakoulumme opettajien arkipäivää. Useamman opettajan käyttäminen ja isommat oppimistehtävät mahdollistavat myös työelämälähtöisyyden ja aluekehitystyön. Opiskelijakeskeisyyden vahvistaminen ei tarkoita opetta-

jan merkityksen katoamista vaan opettajan (ja johtajan) roolin muuttumista mahdollistajaksi. Opettaja muuttuu opettamisen asiantuntijasta oppimisympäristön luomisen asiantuntijaksi ja oppimisen fasilitoijaksi.

Opiskelija ottaa vastuuta omasta oppimisestaan ja on aktiivinen toimija. Hän pyrkii soveltamaan tietoa jo opiskelunsa aikana. Tämä osaltaan vahvistaa niitä taitoja, joita opiskelija tarvitsee työelämässä.

Kajaanin ammattikorkeakoulun oppimiskäsitys on sosiokonstruktivismi. Opettaja toimii oppimisen asiantuntijana ja ohjaajana. Opiskelijan oma aktiivinen toiminta ja merkityksen rakentamisprosessi toimivat pohjana oppimiselle.

3.2 Opetusmenetelmät ja oppimisympäristöt

KAMK:n **opetusmenetelmien** tulee antaa opiskelijalle nykyistä paremmat sosiaaliset taidot ja kehitysmahdollisuuksia ihmisenä sekä tukea ammatillista kasvua, eli kokonaisuutena paremmat valmiudet työelämäänsä. Silloin kun oppimista ja opetusta lähestytään työelämälähtöisestä ja tutkimus- ja kehittämisosaamista painottavasta näkökulmasta, voidaan puhua innovaatiopedagogiikasta. Tällöin sovelletaan olemassa olevia opetusmenetelmiä luovalla, uudella ja lisäarvoa tuottavalla tavalla. Innovaatiopedagogiikka yhdistää oppimisen, uuden tiedon tuottamisen sekä soveltamisen. Taulukossa 1 on kuvattu esimerkkejä käytössämme olevista opetusmenetelmistä.

Taulukko 1. Esimerkkejä KAMK:ssa käytössä olevista opetusmenetelmistä.

Opetusmenetelmä	Kuvaus
Projektioppiminen	Pitkä työskentely tietyn aiheen parissa. Vaiheet: <ol style="list-style-type: none"> 1. Tavoitteiden määrittely 2. Työnjaosta sopiminen 3. Tiedon keräys 4. Työskentely 5. Tulosten arviointi
Ongelmanratkaisu	Oppisisältö problematisoidaan ja siihen haetaan ratkaisua ongelmanratkaisu-tekniikkaa käyttäen. Pienryhmissä kerätään teoreettista tietoa ongelmaan liittyen ja sitä sovelletaan ongelman ratkaisuun.

Palapeli	Muodostetaan 3-4 henkilön kotiryhmät. Kukin saa tunnuksen (A, B, C ja D). A:t, B:t jne. kokoontuvat omaksi asiantuntijaryhmäkseen käsittelemään omaa aiheitaan. Lopuksi kotiryhmät kokoontuvat ja jokainen opettaa toisille oman aiheensa.
Cafe-learning	Pöytiä tarvitaan yhtä paljon kuin on käsiteltäviä teemoja. Kullekin pöydälle valitaan puheenjohtaja. Ryhmät kiertävät pöytiä ja kirjaavat ajatuksiaan ja ideoitaan ylös pöytänsä kiinnitettyyn isoon paperiarkkiin. Puheenjohtaja ohjaa keskustelua. Ryhmät vaihtavat pöytiä. Tulokset esitellään lopuksi.
Parit tarkistavat	Oppilaat työskentelevät pareittain neljän hengen ryhmissä. Toinen ratkaisee tehtävää ja toinen valmentaa. Kahden tehtävän jälkeen parit tarkistavat, ovatko heidän vastauksensa samat kuin toisella parilla.
Taulujen jakaminen	Jokaisella ryhmällä on taululla oma paikka vastauksille. Yksi oppilas joka ryhmästä menee taululle ja kirjoittaa mielipiteen, ratkaisee ongelman tai antaa aiheeseen liittyvää tietoa.
Porinaryhmä	Ryhmillä (3-6 henkilö) kerrotaan keskustelun tavoite. Keskustelutuokiot ovat lyhyitä ja intensiivisiä. Tulokset kootaan ja hyödynnetään jatkotyöskentelyssä. Sopii uusien asioiden virittelyyn ja laajojen keskustelujen alustamiseen.
Kolmivaiheinen haastattelu	Opiskelijat haastattelevat toisiaan tehtävänannon mukaisesti. Haastattelijat kertovat ryhmälle mitä saivat selville haastatteluiden avulla.

Kajaanin ammattikorkeakoulussa on perinteisen luokkaopetuksen lisäksi useita innovatiivisia **oppimisympäristöjä**, jotka tukevat opiskelijan osaamisen kehittymistä. Oppimisympäristöissä kohtaavat opiskelija, henkilöstö, alueen yritykset ja muut sidosryhmät. Perinteistä luokkaopetusta käytetään erityisesti perusopinnoissa, kun teorialla on tärkeä merkitys ja vasta rakennetaan pohjaa osaamiselle. Luokkaopetuksessa opettaja voi käyttää erilaisia motivointikeinoja, esim. konkreettisia esimerkkejä opetettavasta aiheesta, jolloin ns. puhuvan

pään osuus jää pienemmäksi. Käytetään myös aktiivisesti alueen yrityksistä ja organisaatioista tulevia vierailevia luennoitsijoita osana opetusta.

Oppimisympäristöt, joissa eri ammattien opiskelijat joutuvat päivittäin kosketuksiin toistensa kanssa, tarjoavat mahdollisuuden uusilla rajapinnoilla toimimiseen. Tällaisten ympäristöjen tiedetään olevan parhaita haluttaessa synnyttää innovaatioita. Innovaatioille hedelmällisessä toimintaympäristössä erilaisen taustan omaavat yksilöt työskentelevät samojen ongelmien parissa. Innovaatioyhteisöt voivat olla tiiviitä, päivittäin kokoontuvia tiimejä tai verkostomaisesti toimivia löyhempiä yhteisöjä. Innovaatioyhteisöjen menestys perustuu osaamiseen ja tiedon jakamiseen sekä kykyyn yhdistää erilaisia näkökulmia ja lähestymistapoja. Innovaatiot syntyvät yhä useammin eri osaamisalueiden rajapinnoilla.

Omien fyysisten ympäristöjen lisäksi oppimisympäristöinä toimivat alueelliset, kansalliset ja kansainväliset ympäristöt, joissa opiskelijat toimivat koulutuksensa aikana. Työelämälle opiskelijat tekevät erikokoisia harjoitus- ja kehittämistehtäviä, projektitöitä, opinnäytetöitä sekä harjoitteluja. Opiskelijan ja korkeakoulun työelämäyhteydet ovat aiemmin keskittyneet lähinnä harjoitteluun ja opinnäytetyöhön. Vuosien saatossa aidot työelämän ympäristöt ovat nousseet yhä tärkeämmäksi oppimisympäristöksi myös perinteisten opintojaksojen toteuttamisessa.

Opiskelijat suorittavat aitoja työelämälähtöisiä projektitöitä alueen yrityksille ja toimijoille osana opintojaan. Tämän mahdollisuuden tarjoaa nk. moduuliopetussuunnitelma (OPS), jossa yhden moduulin alle on koottu useampia opintojaksoja. Näin yhteistyössä useamman opettajan ja työelämän kanssa saadaan opintoihin sisällytettyä tehtäviä, jotka palvelevat ennen kaikkea opiskelijan osaamisen kehittymistä mutta samalla myös alueen elinkeinoelämää. Opintojen sirpaleisuuden on todettu vähentyvän moduuli-opsin avulla.

Verkko-oppimisympäristönä toimivat Moodle, ACP ja työryhmäsivusto. Verkkoympäristö voi toimia myös perinteisen opetuksen tukena, esim. materiaalin tallennus- ja jakopaikkana. Verkossa oppiminen on uudenlainen, ajasta ja paikasta riippumaton opetusmuoto. Tämä tuo vapautta opiskelijalle, mutta vaatii opiskelijalta kykyä itsenäiseen työskentelyyn. Opettaja on eri tavalla saavutettavissa kuin luokka- tai projektiopetuksessa. Kun toimitaan tietokoneen välityksellä, välitöntä palautetta tai kannustusta ei ole niin helppo antaa, ja tämä voi olla haaste joillekin opiskelijoille. Opiskelijoilla on mahdollisuus suorittaa

opintoja myös valtakunnallisessa Virtuaali-AMK:ssa. Siellä on useiden eri ammattikorkeakoulujen verkko-opintoina suoritettavia opintojaksoja.

Kansainvälisinä oppimisympäristöinä toimivat useat yhteistyökorkeakoulut ympäri maailman. Kaksoistutkintoyhteistyötä tehdään puolalaisen University of Rzeszówin, saksalaisen Hochschule Heilbronnin, kanadalaisen Lethbridge Collegen sekä venäläisen Moscow State University of Technologyn kanssa.

Osaamisalueiden kv-koordinaattorit ja kv-toimisto tukevat opiskelijan vaihtoon lähtöä. Myös harjoittelun suorittaminen ulkomailla on mahdollista.

Kotikansainvälistymiseen mahdollisuuden antavat englanninkieliset koulutusohjelmat BBA ja SPORT. KAMK:n erilaisia oppimisympäristöjä on koottu taulukkoon 2.

Taulukko 2. Kajaanin ammattikorkeakoulun keskeiset oppimisympäristöt.

Oppimisympäristö	Mitä mahdollisuuksia
(CSE)-simulaatioympäristö: <ul style="list-style-type: none"> • Ajosimulaattorit • Pelitestaustalaboratorio 	Tutkimus-, tuotekehitys- ja opetusympäristö, ohjelmisto- ja laitekehitystä Harjoitteluun ja opinnäytetyöhön liittyviä tehtäviä, mallinnus-, videokuvauksen- ja animaatioprojekteja (käytössä biometriset pelitestausten menetelmät), virtuaalimatkausta
Tuotekehitystyöpaja	Projektitoiminnan työkaluja, ohjattua kerhotoimintaa, toimii myös harjoittelupaikkana ja projektitöiden ympäristönä
Protopaja	Konepajan työstökoneet, KAO:n metallipuolen koneet, pikamallikoneet, simulointi- ja mallinnohjelmaa
Rakennustekniikan laboratorio	Kiinteistön kuntoarvioita, kuntotutkimuksia, korjausrakentamiseen liittyvää tutkimusta
Myötätuuli <ul style="list-style-type: none"> • Uima-allas • Kunnan syke (musiikkiliikunta -, kuntosali- ja testaustila) • Hoito- ja luokkatilat 	Terveys- ja liikuntapalveluja asiakaslähtöisesti tuotettuna, tutkimus- ja kehittämistoimintaa, opintojaksojen toteuttamisympäristö

Kätevä koti	Esteettömän asumisen ratkaisuja ja apuvälineitä sekä niiden testausta, näön, kuulon ja kommunikaation apuvälineiden testaustila
Hoitotyön simulaatio-oppimisympäristö	Tietokoneohjatusti mahdollisimman realististen hoitotilanteiden harjoittelu
Verkko-oppimisympäristöt: Moodle, ACP, Työryhmäsivusto, VirtuaaliAMK	Paikasta riippumatonta opiskelua
Innovaatio- ja yrittäjyyskeskus INNOVA • Kajak Games -osuuskunta (peliala) • Kajability-osuuskunta (monialainen)	Yrittäjyys- ja projektiopintoja sekä kehittämistoimintaa opiskelijavetoisesti, verkostoitumista, yrittäjyyden tukemista
Kansainväliset oppimisympäristöt	Kansainvälistymistä ja kotikansainvälistymistä Kaksoistutkintoja Ulkomaan vaihdot Harjoittelut ulkomailla
Opetusravintola Kisälli	Ruokapalveluiden opintoja
Työelämä	Aitojen tilanteiden harjoittelupaikka
Kirjasto	Tiedon hakeminen

Opettajat käyttävät innovatiivista otetta opettamiseen kokeillen uusia opetusmenetelmiä. Osaamisen kehittymiseksi on myös useita erilaisia oppimisympäristöjä, joissa suoritetaan oppimistehtäviä, projektitöitä, harjoitteluja sekä opinnäytetöitä. Oppimisympäristöt toimivat myös opiskelun ja T&K-toiminnan integroinnin solmukohtina. Oppimisympäristöissä voidaan toimia myös poikkialaisesti.

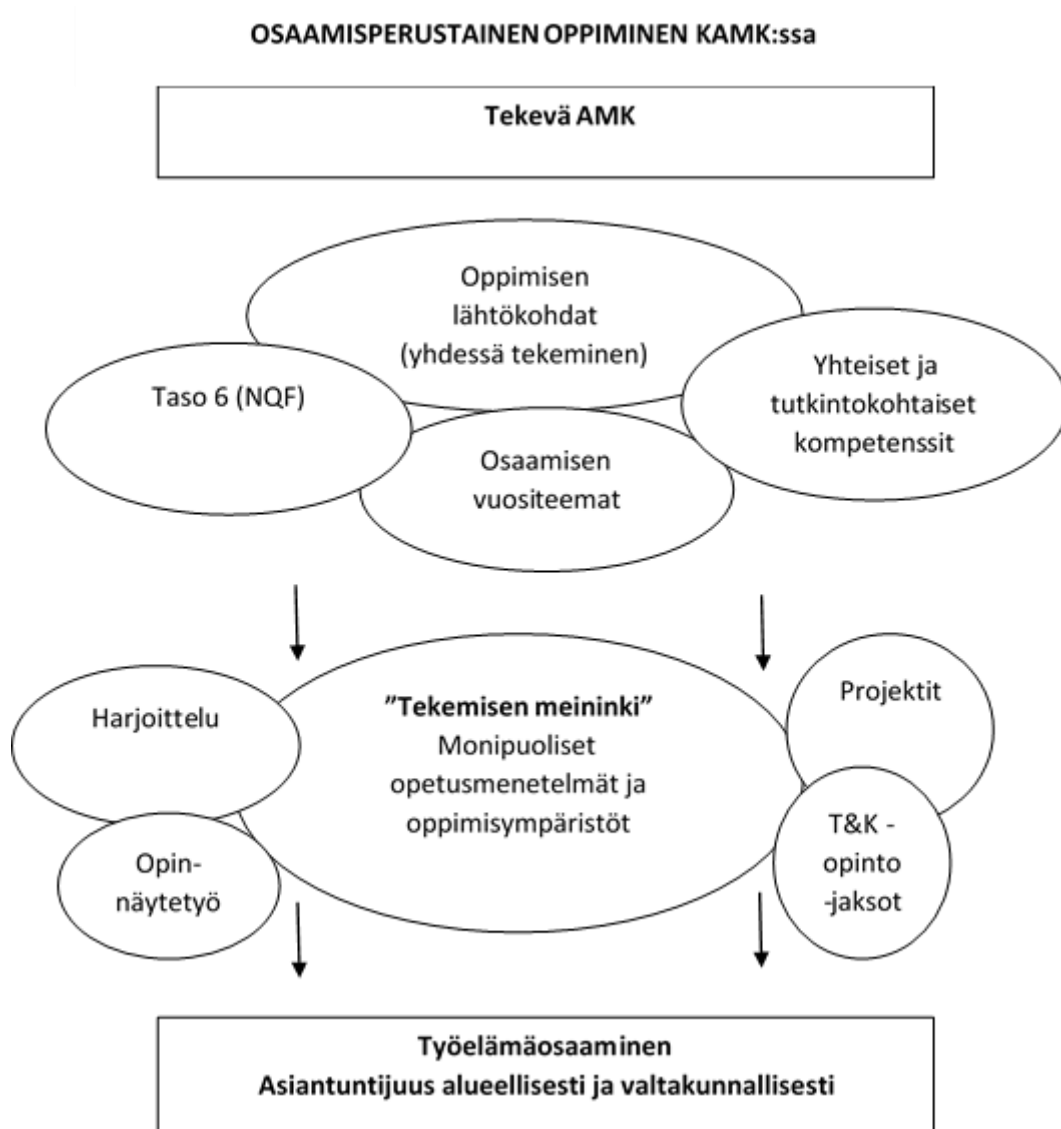
3.3 Osaamisperustainen opetussuunnitelma

Kajaanin ammattikorkeakoulussa on osaamisperustainen opetussuunnitelma. Siinä kuvataan tutkintoihin sisällytetyt ammattikorkeakoulujen *yhteiset kompetenssit* (oppimisen taidot, eettinen osaaminen, työyhteisöosaaminen, inno-

vaatio-osaaminen ja kansainvälistymisosaaminen) sekä *tutkintokohtaiset kompetenssit* (tradenomi-, restonomi-, sairaanhoitaja-, terveydenhoitaja-, liikunnanohjaaja- ja insinöörikoulutuksissa).

Osaamisperustaisessa opetussuunnitelmassa huomioidaan AMK-tutkinnon NQF tason 6 vaatimukset. Opiskelijat saavat sellaisen tiedollisen, taidollisen ja asenteellisen pohjan, jonka avulla uutta tietoa on mahdollisuus omaksua jatkuvasti.

Opetussuunnitelmassa painottuu työelämäläheisyys. Opintojaksoja liitetään aitoihin työelämäprojekteihin ja kehittämistehtäviin. Tavoitteena on, että 70 opintopistettä toteutuu tutkimus- ja kehittämisopintoina. Kuviossa 3 on kuvattu, mitä osaamisperustainen oppiminen on KAMK:ssa.

Kuvio 3. Osaamisperustainen oppiminen KAMK:ssa (mukailtu Ketola, 2008).

Opetussuunnitelmassa *kuvataan* tutkintoon johtavan koulutuksen tavoitteet sekä vuositeemat (perehtyjästä osaajaksi, soveltajaksi ja kehittäjäksi). Kuvaus koko opetussuunnitelmasta on liitteessä 1.

Opetussuunnitelmatyö *etenee pääpiirteittäin* seuraavasti:

- koulutusohjelmien perustehtävän määrittely sidosryhmiltä saadun palautteen pohjalta (mm. työelämäpäivien, harjoitteluiden, opinnäytetöiden ja opintojaksojen yhteydessä), minkä jälkeen määritellään kompetensseihin pohjautuva ydinosaaminen
- koulutuksen rakenteen kuvaus (moduulit ja opintojaksot)
- opintokokonaisuuksien (moduulien) ja opintojaksojen tavoitteiden ja sisällön suunnittelu sekä mitoitus (lähiopetuksen määrä sekä itsenäisen työskentelyn tuntimäärät: tenttiin varautuminen, kirjalliset työt, kirjallisuuteen perehtyminen ja kontaktiopetuksen tunneille valmistautuminen tai niiden sisällön edelleen syventäminen)

Kajaanin ammattikorkeakoulun osaamisperustainen opetussuunnitelma on rakenteellisilta ominaisuuksiltaan moduulimalli, jossa opintojaksot on koottu pakollisiksi tai valinnaisiksi kokonaisuuksiksi. Opintojaksojen kytkeminen laajemmaksi osaamisalueeksi auttaa opiskelijaa kokonaisuuksien hallintaan. Moduuleilla tavoitellaan riittävän laajoja kokonaisuuksia, esim. 15 op.

Jokainen moduuli muodostaa yhtenäisen opintokokonaisuuden, joka voidaan suorittaa yhtenäisenä, tai se voi koostua erillisistä opintojaksoista. Erillisille opintojaksoille voidaan määritellä suositeltava suoritusjärjestys ja niiden tulee liittyä toisiinsa järkevällä tavalla. Moduuli toteutuu lukukauden tai lukuvuoden aikana. Moduulille määritellään tavoite, ja sen laatimisesta vastaa moduulivastaava yhdessä moduulissa opettavien opettajien kanssa. Moduulivastaava koordinoi moduulissa olevien opintojaksoihin liittyvän opetuksen kokonaisuunnittelua: opetuksen sisältöä, tavoitteita, opetusmenetelmiä, oppimistehtäviä ja työnjakoa.

Kajaanin ammattikorkeakoulun opetussuunnitelmamallissa voi joillakin koulutusaloilla olla osittain juonneopetussuunnitelman piirteitä. Tällöin opintojaksot ovat monitieteisiä tai useista oppiaineista koostuvia ydinkokonaisuuksia, jotka nivoutuvat moduuleihin opintojen eri vaiheissa. Juonneopetussuunnitelmassa olevat juonteet voi operationalisoida projekteiksi, joista opiskelijat laativat konkreettisen tuotoksen. On myös ylläisiä moduuleja, jotka toteutu-

vat kaikilla koulutusaloilla. Poikkialaisten moduulien kautta opiskellaan tekevä AMK-toimintatapaa sekä liiketoiminta- ja projektiosaamista.

Opetussuunnitelmatyö etenee KAMK:n ops-vuosikellon mukaisesti, joka löytyy työryhmäsivustolta:

<http://workspaces.hallinto.kajak.fi/laatu/laadunvarmistus/default.aspx>

→ **Prosessit, P1. 1 OPS.** Opetussuunnitelmaan liittyvät läheisesti myös opin- näytetyö-, harjoittelu-, opintojakson toteuttaminen ja opintojen ohjaus- prosessit.

Opetussuunnitelman kehittämisessä noudatetaan KAMK:n strategian mu- kaista jatkuvan kehittämisen periaatetta, ja siinä käytetään apuna korkea- koulumme palautejärjestelmää.

Aikuis- ja täydennyskoulutuspalvelut AIKOPAn tarjoamien koulutusten suun- nitteluprosessi eroaa jonkin verran tutkintoon johtavan koulutuksen opetus- suunnitelmatyöstä. Seuraavassa kuvataan AIKOPAn tarjoamat täydennyskou- lutuspalvelut ja niiden opetussuunnitelmien sisältöön vaikuttavat tekijät ryh- miteltyinä koulutusmuotojen mukaisesti:

- **Avoin korkeakouluopetus** toteutetaan emo-organisaatioiden eli Ka- jaanin ammattikorkeakoulun ja Oulun yliopiston tutkinto-opetuksen opetussuunnitelmien mukaisesti. Avoimen korkeakoulun koulutustar- jonnassa suunnittelussa otetaan huomioon erityisesti alueelliset koulu- tustarpeet ja elinikäisen oppimisen mahdollistaminen.
- **Työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen ja yhteishankintakoulutusten** tavoitteena on työvoiman kysynnän ja tarjonnan tasapainottaminen, työttömyyden torjuminen ja työvoimatarpeen tyydyttäminen. Koulu- tusten sisällöt ja toteutus suunnitellaan tavoitteet huomioiden tar- jouspyynnön perusteella yhteistyössä työelämän kanssa.
- Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittamat **ammattilliset erikoistu- misopinnot** ja **oppisopimustyyppinen täydennyskoulutus** sekä mak- supalveluna ja hankkeina toteutettavat **teemaseminaarit ja ammatil- linen täydennyskoulutus** suunnitellaan työelämästä nousevien osaa- mis- ja koulutustarpeiden perusteella. Kartoituksessa käytetään mm. C&Q-osaamiskartoitusohjelmaa, jonka avulla yritysten ja työyhteisöjen kehittymistarpeisiin voidaan reagoida välittömästi. Erityistä huomiota

kiinnitetään alueellisiin muutostarpeisiin. Koordinoitu verkostoyhteistyö alueen toimijoiden ja asiakkaiden kanssa turvaa eri ryhmille toteutettujen koulutusten laadun.

- Maksupalveluna tarjottavat **tilaus- ja henkilöstökoulutukset** suunnitellaan kiinteässä yhteistyössä koulutuksen tilaajan kanssa, ja niillä vastataan henkilöstön osaamisen kehittämiseen kuten tiettyyn yksittäiseen (työ)yhteisön osaamisvajeeseen (esim. kielitaito, asiakaspalvelutaidot, substanssiosaaminen).

AIKOPAssa täydennyskoulutusten sisällön ja toteutuksen suunnitteluprosessi vaihtelee koulutusmuodoittain. Pääsääntöisesti suunnittelu sisältää kaikissa koulutusmuodoissa seuraavat vaiheet:

- 1) Koulutuksen tavoitteiden ja sisällön määrittely yhteistyökumppaneiden ja/ tai asiakkaan kanssa hyödyntäen uusia ja olemassa olevia verkostoja
- 2) Kouluttajien kartoittaminen ja valinta
- 3) Opetus- ja toteutussuunnitelman laatiminen yhteistyössä kouluttajan ja/tai sisällön asiantuntijan sekä mahdollisen tilaajan kanssa. Opetussuunnitelma laaditaan sillä tarkkuudella ja siinä laajuudessa kuin se on koulutuksen keston ja hyväksiluettavuuteen nähden tarkoituksenmukaista.
- 4) Koulutuksen hinnan määrittäminen

Aikuis- ja täydennyskoulutuspalvelut AIKOPAn tarjoamien täydennyskoulutusten opetussuunnitelmat laaditaan kiinteässä yhteistyössä työelämän ja koulutuksen tilaajan kanssa. Erityistä huomiota opetussuunnitelmissa kiinnitetään alueellisiin muutostarpeisiin.

3.4 Osaamisen ja oppimisen arviointi

Arviointi on osaamisperustaista, eli arvioidaan opiskelijan osaamista. Osaaminen on tietojen, taitojen ja asenteiden sidoksia autenttisessa työssä eli aidossa, oikeassa tekemisessä.

Arviointi on kehittävä, sillä sen kohteena ovat ammatilliset osaamistavoitteet, jotka määrittyvät sekä yhteisten että ammatillisten kompetenssien avulla. Arvioinnissa hyödynnetään opiskelijan itsearviointia ja työelämän antamaa arviointia sekä mahdollisuuksien mukaan myös vertaisarviointia.

Osaaminen voidaan tunnistaa kriteereiden avulla. Arviointikriteerit ovat selkeät, ja ne ovat sekä opettajien, opiskelijoiden että työelämän tiedossa. Arviointikriteerit kuvaavat tutkinnon edellyttämää osaamista. Ne kuvaavat sitä osaamista, joka opiskelijan tulee saavuttaa koulutuksen aikana. Arviointikriteereiden laadinnassa on huomioitu sekä kansallisesti (NQF) että kansainvälisesti (EQF) määritelty osaamisen viitekehys. Kriteerien laadintaprosessiin osallistuvat ammattikorkeakoulun toimijoiden lisäksi myös työelämän ja opiskelijoiden edustajat työryhmien kautta (mm. oppimisen kehittämisen työryhmä, itsearviointiprosessiin liittyvät työryhmät).

Opintojaksot arvioidaan asteikolla 0–5: kiitettävä (5), hyvä (4 tai 3), tyydyttävä (2 tai 1) ja hylätty (0). Hyväksyttävä eli tyydyttävä taso (1–2) kuvaa osaamista, joka vaaditaan työn tekemiseen. Hyväksyttävä taso ei ole osaamattomuutta, vaan minimitaso, joka tutkinnossa riittää. Taso 3–4 kuvaa hyvää osaamista. Taso 5 kuvaa erinomaista eli kiitettävää osaamista. Erinomainen taso on huipputaso, jonka voi saavuttaa koulutuksen aikana. Numeerisessa arvioinnissa (taso 1) 50 % tehtävistä on oltava oikein.

Opintojakso voidaan arvioida myös merkinnällä hyväksytty–hylätty. Hyväksytty–hylätty-arvioinnissa hyväksytyt suorituksen raja on 70 % tehtävistä oikein.

Kajaanin ammattikorkeakoulussa on käytössä yli koulutusalojen ja yksittäisten tutkintojen ulottuvat, ammattikorkeakoulutasoiset osaamisen arvioinnin kriteerit eli ns. metatason kriteerit. Metatason kriteereitä voidaan hyödyntää sellaisenaan, mutta myös soveltaa kussakin arvioitavassa opintojaksossa erikseen. Kriteerit on ryhmitelty kolmeen ryhmään: tiedot, taidot ja asenteet. Osaaminen on kuvattu erikseen kussakin ryhmässä tyydyttävällä, hyvällä ja erinomaisella tasolla seuraavasti:

KIITETTÄVÄ (5)

Opiskelija osaa suhteessa osaamistavoitteisiin:

Tiedot:

- käyttää asiantuntevasti ja laaja-alaisesti ammattialansa käsitteitä sekä yhdistää niitä kokonaisuuksiksi.

Taidot:

- analysoida, vertailla, yhdistellä ja valita tietoa sekä esittää vaihtoehtoisia toimintatapoja
- analysoida, reflektoida ja arvioida kriittisesti omaa osaamistaan ja ammattialansa toimintatapoja hankkimansa tiedon avulla
- toimia itsenäisesti, vastuullisesti, aloitteellisesti ja joustavasti kulloisessakin oppimis- ja toimintaympäristössä
- valita ja arvioida kriittisesti ammattialansa tekniikoita ja malleja sekä käyttää niitä toiminnassaan.

Asenteet:

- toimia asiakaslähtöisesti, tavoitteellisesti ja työelämää kehittävästi *
- toimia ryhmän jäsenenä edistäen ja kehittäen ryhmän toimintaa
- soveltaa kriittisesti ammattieettisiä periaatteita toiminnassaan.

HYVÄ (3–4)

Opiskelija osaa suhteessa osaamistavoitteisiin:

Tiedot:

- käyttää johdonmukaisesti ammattialansa käsitteitä
- nimetä, kuvailla ja perustella ammattialansa perustiedot.

Taidot:

- valita tarkoituksenmukaisia toimintatapoja hankkimansa tiedon ja ohjeistuksen perusteella
- osaa arvioida ja reflektoida omaa osaamistaan ja ammattialansa toimintatapoja
- toimia itsenäisesti ja vastuullisesti erilaisissa tehtävissä kulloisessakin oppimis- ja toimintaympäristössä
- soveltaa tarkoituksenmukaisesti ammattialansa toimintaan soveltuvia tekniikoita ja malleja.

Asenteet:

- toimia asiakaslähtöisesti, tavoitteellisesti ja työelämää kehittävästi
- toimia ryhmän jäsenenä ryhmän yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi
- perustella toimintansa ammattieettisten periaatteiden mukaisesti.

TYYDYTTÄVÄ (1–2)

Opiskelija osaa suhteessa osaamistavoitteisiin:

Tiedot:

- käyttää asianmukaisesti keskeisiä/yksittäisiä ammattialansa käsitteitä
- nimetä ja kuvailla ammattialansa perustiedot.

Taidot:

- toimia tarkoituksenmukaisesti, joskin toiminta voi olla vielä epävarmaa
- toimia ohjattuna asianmukaisesti erilaisissa oppimis- ja toimintaympäristöissä
- käyttää toiminnassaan tarkoituksenmukaisesti ammattialansa tekniikoita ja malleja.

Asenteet:

- toimia ammatillisesti asiakastilanteissa
- toimia ryhmän jäsenenä ja ottaa toiminnassaan muut ryhmän jäsenet huomioon
- toimia ammattieettisten periaatteiden mukaisesti.

(Ks. myös liite 2.)

Tämän lisäksi on olemassa omat arviointikriteerit sekä (työ)harjoittelulle että opinnäytetyölle.

Kajaanin ammattikorkeakoulussa on käytössä ammattikorkeakoulutasoiset osaamisen arvioinnin kriteerit eli ns. metatason kriteerit. Metatason kriteereitä voidaan hyödyntää sellaisenaan, mutta myös soveltaa kussakin arvioitavassa opintojaksossa erikseen. Kriteerit on ryhmitelty kolmeen ryhmään: tiedot, taidot ja asenteet.

3.5 Oppiminen Ylempi amk -tutkinnoissa

Ylempi ammattikorkeakoulu (pedagoginen strategia) Eurooppalaisen tutkintojen viitekehyksen (EQF) ja kansallisen viitekehyksen (NQF) taso 7. sekä valtakunnalliset yhteiset ja koulutusohjelmakohtaiset kompetenssit ovat haastavia. Nämä luovat ylempi ammattikorkeakoulututkinnon (yamk) koulutukseen vaatimuksia, jotka konkretisoituvat myös pedagogisissa ratkaisuisissa.

Yamk-pedagogiikka nojautuu sosiokonstruktivistiseen oppimiskäsitykseen ja erityisesti sen sosiaalikultuurisen sekä sosiaalisen konstruktionismin piirteisiin. Oppiminen on perusolemuksestaan sosiaalinen ilmiö, eikä sitä voida irrottaa sen sosiaalisista ja kulttuurisista lähtökohdista. Sosiokulttuurisen näkökulman mukaisesti mielenkiinnon kohteeksi tulevat tiedolliset, emotionaaliset, sosiaaliset ja työelämän historialliset tekijät, joita käytetään resursseina ennakoivassa ja yhteisöllisyyttä tukevassa oppimisessa. Oppiminen ymmärretään kulttuurisesti määrittävänä yksilöllisenä ja yhteisöllisenä (osallistava dialogi) prosessina. Yksilöllisestä oppimisen tarkastelusta siirrytään kontekstin kautta sosiaalisen vuorovaikutuksen korostamiseen. Sosiaaliseen konstruktionismiin perustuva yhteisöllinen oppiminen pitää ryhmää oppimisen perusyksikkönä. Yhteisö luo oppimiselle perustan. Yamk:n opetussuunnitelma kuvataan moduuli-opsina.

Yamk-opiskelijat muodostavat oppimisyhteisön, jossa yksilöihin ja ryhmiin liittyy vahva sosiaalinen tuki ja luottamus, joka muodostuu merkittäväksi yhteisöllisen reflektion tilaksi. Reflektiivinen toiminta ulottuu käytännön tilanteiden tarkkailusta niiden taustalla olevien prosessien systemaattiseen jäljittämiseen. Opiskelijan oppiminen saatetaan dialogiin, vuorovaikutukseen ilmiötä koskevien teorioiden, käsitteiden ja tutkimusten kanssa. Oppimisen kontekstina ovat autenttiset ja kohteelliset työelämän käytännöt samoin kuin kehittämistarpeiden ympärille muodostuvat tilapäiset verkostot, yhteisöt ja tiimit, joita lähestytään kriittisesti tarkastellen ja tulevaisuutta ennakoiden (työelämäkeskeisyys/-perustaisuus; työtoiminta, työyhteisö, organisaatio). Opiskelijan oppimisen kautta oppimisen painopiste siirtyy yhteisöjen (oppimis- ja työyhteisöjen) oppimistarpeisiin yli organisaatorajojen.

Asiantuntijuuden syventäminen ja kehittäminen on yamk-tutkinnon pedagogiikan perusta. Opiskelijan asiantuntijuus kehittyy opiskelun edetessä, jolloin jaetun asiantuntijuuden avulla muodostuu uusia työskentelymalleja, jotka lisäävät osaamisen sujuvuutta muuttuvissa toimintaympäristöissä. Oman

osaamisen jakaminen ja yhteisöllistä oppimista tukevat opetusmenetelmät auttavat soveltamaan jaettava asiantuntijuutta myös oman työyhteisön työskentelymallina. Myös hiljaisen tiedon merkitys korostuu työelämäkeskeisessä ja -perustaisessa opiskelussa ja ammatillisessa toiminnassa.

Yamk:n opiskelussa ja opetuksessa korostuu oppimisyhteisöä koskevat pedagogiset järjestelyt, jossa etäopetus (erityisesti verkko-opetus), simulaatio- ja lähiopetus sekä itsenäinen ja ryhmäopiskelu sulautetaan yhteen kriittiseen, tutkivaan, refleктоivaan ja kehittävään oppimiseen innovatiivisilla menetelmillä (monimuoto-opiskelu). Tavoitteena on edistää opiskelijan ja opiskelijaryhmän laadukasta oppimista ottamalla huomioon joustavat opiskelumahdollisuudet. Tämä ilmenee opiskelijan ohjauksen ja opetuksen erilaisina toteutus-tapoina, jotka tukevat yamk:n opiskelijälähtöistä ja työn ohella tapahtuvaa opiskelua. Opetus toteutuu erilaisten kehittämismenetelmien, esimerkiksi vertaisarviointien, opintopiirien ja työpajojen avulla, joita opiskelija voi soveltaa myös oman työyhteisön kehittämistoiminnassa. Erilaisten oppimisyhteisöjen ja opetusmenetelmien soveltaminen tukevat opiskelijan oppimista niin, että hän pystyy kehittämään erilaisilla rajapinnoilla tapahtuvia kehittämishankkeita, jolloin rajanylitysoosaaminen kehittyy. Asiantuntijuuteen oppimisen erityispiirteenä on sen integroituminen osaksi työyhteisöä laajempiin työelämän kehittämisprosesseihin, jolloin kehittäminen ja kehittyminen toteutuvat eri toimijoiden yhteistyönä. Asiantuntijuuden oppiminen ilmenee aktiivisena uusien työkäytäntöjen luomisena oppimiskumppanuudessa, jossa aikaisempia käytäntöjä kyseenalaistetaan ja tuotetaan uusia ratkaisuja työelämän kehittämistarpeisiin.

Yamk -tutkinnossa sosiokonstruktivismiin perustuva yhteisöllinen oppiminen on keskiössä, jolloin yhteisö luo oppimiselle perustan. Asiantuntijuuden syventäminen ja kehittäminen on yamk -tutkinnon pedagogiikan perusta. Oman osaamisen jakaminen ja yhteisöllistä oppimista tukevat opetusmenetelmät auttavat soveltamaan jaettava asiantuntijuutta myös oman työyhteisön työskentelymallina. Opiskelijat tuottavat uusia ratkaisuja työelämän kehittämistarpeisiin.

Lähteet

Arene. (2007). *Ammattikorkeakoulut Bolognan tiellä. Ammattikorkeakoulujen osallistuminen eurooppalaiseen korkeakoulutusalueeseen.*

<http://www.ncp.fi/ects/materiaali/Ammattikorkeakoulut%20Bolognan%20tiellä%E4%20012007>

Auvinen, P., Heikkilä, J., Ilola, H., Kallioinen, O., Luopajarvi, T., Raji, K., & Roslöf, J. (2010). *Suositus tutkintojen kansallisen viitekehyksen (NQF) ja tutkintojen yhteisten kompetenssien soveltamisesta ammattikorkeakouluissa.*

ARENE: Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto.

Auvinen, P. (2002). *Opetussuunnitelma ammattikorkeakoulussa.* Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun julkaisu B: Selosteita ja opetusmateriaalia, 9.

Eteläpelto, A. (2009). Yhteisöllinen luovuus opettajaopiskelijoiden pitkäkestoisessa oppimisyhteisössä: Tunneilmapiiri ja valtasuhteet luovuuden esteinä. *Ammattikasvatuksen aikakauskirja*, 11, 15–37.

Juva, K. & Hynynen, A. (2011). *Oivallus loppuraportti.* Elinkeinoelämän keskusliitto.

Kainuun maakunta ohjelman toteuttamissuunnitelma 2013–2014.

<http://intra.kajak.local/haku/Sivut/results.aspx?k=kainuun%20korkeakoulustrategia>

Kajaanin elinkeinostrategia 2013 - 15 ja toimenpideohjelma.

Kairisto-Mertanen, L., Kanerva-Lehto, H., & Penttilä, T. (2009). Kohti Innovaatiopedagogiikkaa. *Uusi lähestymistapa ammattikorkeakoulujen opetukseen ja oppimiseen.* Turun ammattikorkeakoulu: Raportteja 92.

Kansallinen innovaatiostrategia. (2008). Työ- ja elinkeinoministeriö.

Karjalainen, A. (2003). *Akateeminen opetussuunnitelmatyö.* Oulun yliopisto: Opetuksen kehittämisen yksikkö.

Karjalainen, A., Alha, K., & Jutila, S. (2003). *Anna aikaa ajatella.* Oulun yliopisto: Opetuksen kehittämisen yksikkö.

Kilpeläinen, T. & Virtanen, V. (2012). *Kainuun korkeakoulustrategian lähtökohdat.*

<http://intra.kajak.local/haku/Sivut/results.aspx?k=kainuun%20korkeakoulustrategia>

- Komonen, K. (2007). Integratiivinen oppimisympäristö – työelämässä oppimisen pedagoginen malli. *Ammattikasvatuksen aikakauskirja* 9, 36–46.
- Kotila, H. (2012). Oppimiskäsitykset ja oppiminen ammattikorkeakoulujen toimintaympäristöissä. Teoksessa H., Kotila & K., Mäki (toim.) *Ammattikorkeakoulupedagogiikka 2* (s. 26–34). Edita: Helsinki.
- Kotila, H. & Mäki, K. (2012). *Ammattikorkeakoulupedagogiikka 2*. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Mäki, K. & Saranpää, M. (2012). Johtamisen pedagogiikkaa ja pedagogisen osaamisen johtamista. Teoksessa Kotila, H. & Mäki, K. (toim.) *Ammattikorkeakoulun pedagogiikka 2*. Edita. Helsinki.
- OIVALLUS loppuraportti. (2011). Elinkeinoelämän keskusliitto.
- Saranpää, M. (2012). Moduuliopetussuunnitelma ammattikorkeakoulussa. Työpapereita. Kajaanin ammattikorkeakoulu 7.8.2012.
- Saranpää, M. (2012). Arvostan osaamista, arvioin osaamisia, kriteerien kriteerit. Teoksessa Kotila, H. & Mäki, K. (toim.) 2012. *Ammattikorkeakoulun pedagogiikka 2*. Edita. Helsinki, 67–88.
- Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu. (2012). Yhteiset osaamisen arviointikriteerit (julkaisematon lähde).
- Tynjälä, P. (1999). *Oppiminen tiedon rakentamisena. Konstruktivistisen oppimiskäsityksen perusteita*. Helsinki: Kirjayhtymä.
- Töytäri, A. (2012). *Kehittyvä YAMK – Työelämää uudistavaa osaamista*. HAMKin julkaisuja 9. Hämeen ammattikorkeakoulu. Tampere: Tammerprint Oy.
- Vermunt, J. D. (2005). Relations between student learning patterns and personal and contextual factors and academic performance. *Higher Education*, 49, 205–234.
- Wenger, E. (2003). *Communities of Practice. Learning, Meaning and Identity*. New York: Cambridge University Press.

Liite 1: Opetussuunnitelman kuvaus

Opintojakson osaamistavoitteet

Suositteltavat muut opinnot

Opintojakson sisältö (ydinaines kuvataan tässä)

Arviointikriteerit (kiitettävä, hyvä, tyydyttävä tai hyväksytty/hylätty)

Kuuluu opintokokonaisuuteen

Vuosittain päivitetään:

Opettajan/ vastuuhenkilön nimi

Suosittelu ja vaadittava kirjallisuus

Arviointimenetelmät (toteutus) ja -kriteerit (opintojakso)

Ilmoittautumisaika

Vastuuyksikkö

Lisätietoja opiskelijoille

Harjoittelu- ja työelämäyhteistyö

KV yhteydet

Toteutustapa

Opiskelumuodot ja opetusmenetelmät

Opetuskieli

Ajoitus

Ryhmä(t)

Paikkoja

Opettaja(t)

Koulutusohjelma(t)

Toimipiste

Arviointiasteikko

Opintojaksototeutuksen valinnaiset suoritustavat

Tenttien ajankohdat

Sisällön jaksotus

Liite 2: Meta-tason arviointikriteerit KAMK:ssa

TYDYTTÄVÄ arvosana 1-2	HYVÄ arvosana 3-4	KIITETTÄVÄ arvosana 5
<p><u>Opiskelija osaa suhteessa osaamistavoitteisiin:</u></p>	<p><u>Opiskelija osaa suhteessa osaamistavoitteisiin:</u></p>	<p><u>Opiskelija osaa suhteessa osaamistavoitteisiin:</u></p>
<p>Tiedot:</p>	<p>Tiedot:</p>	<p>Tiedot:</p>
<ul style="list-style-type: none"> • käyttää asianmukaisesti keskeisiä/yksittäisiä ammattialansa käsitteitä • nimetä ja kuvailla ammattialansa perustiedot 	<ul style="list-style-type: none"> • käyttää johdonmukaisesti ammattialansa käsitteitä • nimetä, kuvailla ja perustella ammattialansa perustiedot 	<ul style="list-style-type: none"> • käyttää asiantuntevasti ja laaja-alaisesti ammattialansa käsitteitä sekä yhdistää niitä kokonaisuuksiksi
<p>Taidot:</p>	<p>Taidot:</p>	<p>Taidot:</p>
<ul style="list-style-type: none"> • toimia tarkoituksenmukaisesti, joskin toiminta voi olla vielä epävarmaa • toimia ohjattuna asianmukaisesti erilaisissa oppimis- ja toimintaympäristöissä • käyttää toiminnassaan tarkoituksenmukaisesti ammattialansa tekniikoita ja malleja 	<ul style="list-style-type: none"> • valita tarkoituksenmukaisia toimintatapoja hankkimansa tiedon ja ohjeistuksen perusteella • osaa arvioida ja reflektoida omaa osaamistaan ja ammattialansa toimintatapoja • toimia itsenäisesti ja vastuullisesti erilaisissa tehtävissä kulloisessakin oppimis- ja toimintaympäristössä • soveltaa tarkoituksenmukaisesti ammattialansa toimintaan soveltuvia tekniikoita ja malleja 	<ul style="list-style-type: none"> • analysoida, vertailla, yhdistellä ja valita tietoa sekä esittää vaihtoehtoisia toimintatapoja • analysoida, reflektoida ja arvioida kriittisesti omaa osaamistaan ja ammattialansa toimintatapoja hankkimansa tiedon avulla • toimia itsenäisesti, vastuullisesti, aloitteellisesti ja joustavasti kulloisessakin oppimis- ja toimintaympäristössä • valita ja arvioida kriittisesti ammattialansa tekniikoita ja malleja sekä käyttää niitä toiminnassaan
<p>Asenteet:</p>	<p>Asenteet:</p>	<p>Asenteet:</p>
<ul style="list-style-type: none"> • ottaa toiminnassaan asiakkaat huomioon 	<ul style="list-style-type: none"> • toimia ammatillisesti asiakastilanteissa 	<ul style="list-style-type: none"> • toimia asiakaslähtöisesti

<ul style="list-style-type: none"> • toimia ryhmän jäsenenä ja ottaa toiminnassaan muut ryhmän jäsenet huomioon • toimia ammattieettisten periaatteiden mukaisesti 	<ul style="list-style-type: none"> • toimia ryhmän jäsenenä ryhmän yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi • perustella toimintansa ammattieettisten periaatteiden mukaisesti 	<p>sesti, tavoitteellisesti ja työelämää kehittävästi</p> <ul style="list-style-type: none"> • toimia ryhmän jäsenenä edistäen ja kehittämällä ryhmän toimintaa • soveltaa kriittisesti ammattieettisiä periaatteita toiminnassaan
<p>Asianmukainen toiminta →</p>	<p>Perusteltu toiminta →</p>	<p>Kehittävä toiminta</p>